

Tekst 1: Kapitlet om "Senmodernitetens protestbevægelser" er fra bogen "protestbevægelser" skrevet af Kjeld Mazanti Sørensen, udgivet af forlaget Columbus. Læs til og med underkapitlet "mål, midler og medlemmer"

"Senmodernitetens Protestbevægelser"

En gruppe *teorier* om nye sociale bevægelser søger at forklare protestbevægelser som reaktioner på aspekter af forandringsprocesserne i det senmoderne samfund. De peger også på, at de bevægelser, der begyndte at dukke op i sidste del af 1900-tallet, er fundamentalt forskellige fra tidligere perioders bevægelser. Det gælder såvel mht. følelsernes betydning som den skabelse af kollektive identiteter, der sker gennem deltagelse i de nye former for protestbevægelser.

Vi skal først se på tre samfundsforskere, der på hver deres måde søger forklaringer på de nye typer protestbevægelser i forandringerne i det senmoderne samfund: Jürgen Habermas, Anthony Giddens og Ulrich Beck.

Systemer og livsverden

Den tyske filosof og sociolog Jürgen Habermas (f. 1929) teori om de politiske og økonomiske systemers påvirkning - eller såkaldt "kolonisering" - af livsverdens relationer mellem mennesker har været en stærk inspirationskilde for denne type teorier. Mennesket i det senmoderne samfund oplever ifølge Habermas i stigende grad at miste kontrollen over sit eget liv. Dets dagligdag er i stedet styret og manipuleret af mægtige kræfter uden for dets egen verden - staten og markedet, i form af regler og penge - som fortrænger det, der kitter livsverdenen sammen - gensidige, nære mellem menneskelige tillidsrelationer.

Det fører til menings- og identitetstab på individplan, brud på nære grupperelationer og anomi på samfundsplan, hvilket afføder spontane protester fra antiautoritære grupper sideløbende med mere organiserede forsøg på at genskabe eller generobre den tabte livsverden gennem protestbevægelser.

Livspolitik og subpolitik

Englænderen Anthony Giddens og tyskeren Ulrich Beck, søger mere konkret at give forklaringer på den nyeste tids protestbevægelser med omdrejningspunkt omkring henholdsvis velfærdsstaten og globaliseringens konsekvenser.

Giddens tager udgangspunkt i de forandringer, der er sket med afviklingen af industrisamfundet, den Kolde Krigs ophør, Berlinmurens fald og sammenbruddet af Sovjetunionen. Det kapitalistiske og liberalistiske system er i den vestlige verden blevet bredt accepteret, og traditionelle fordelingspolitiske

modsetsningsforhold mellem højre og venstre fungerer ikke længere, nr vælgerne orienterer sig politisk-ideologisk. I stedet er der kommet øget fokus på velfærdsstaten. Dennes ydelser har givet mulighed for frigørelse og individuelle valg, og nye temaer rykker i forgrunden for den reflektive vælger. Giddens kalder det *livspolitik* eller *livsstilsbeslutninger*, dvs. Beslutninger om, hvilket slags liv, individet ønsker at leve. I forlængelse heraf kommer kollektive aktioner typisk til at handle om forsvar for de offentlige velfærdsydelser, der udgør fundamentet for at kunne vælge livsstil.

Ulrich Beck mener, at et af de helt centrale træk ved den nyeste tids samfundsudvikling er, at vigtige beslutninger vedrørende økonomi, politik, teknologi mv. i stigende træffes på globalt plan uden for de lokale politiske institutioners rammer. Magten er skiftet fra nationalt til globalt plan, nationalstaten befinder sig følgelig i en legitimitetskriser, og der er ikke etableret nye institutioner og rammer på globalt plan, der kan sikre demokratisk kontrol med de stærke økonomiske og teknologiske kræfter.

Globaliseringens konsekvenser rammer således på godt og ondt ufilteret ind i almindelige menneskers hverdag. Og afledte virkninger af produktionen, fx olieudslip, truer menneskers eksistensgrundlag.

I denne situation med et handlingslammet nationalt politisk system søger civilsamfundet at finde veje til at udtrykke utilfredshed med udviklingen og søge at skabe retfærdige rammer om hverdagen. Dette kan ske gennem kollektive protestaktioner som fx Occupy Wall Street-bevægelsen, der rettede sin harme og kritik mod det, som Beck kalder "rovdyrskapitalismen" og herigennem søgte at skabe en modmagt i forhold til de globale økonomiske kræfter.

Mål, midler og medlemmer

De nye bevægelser er typisk store uformelle grupperinger, som reagerer på samfundsmessige forandringer, og som mobiliseres omkring politiske, sociale eller miljmessige enkeltsager. De adskiller sig på afgørende vis fra tidligere sociale bevægelser som fx arbejderbevægelsen gennem deres værdier, aktions- og organisationsformer, typer af deltagere og sympatisører samt mål for utilfredshed og protester.

De nye protestbevgelsers gennemslagskraft hænger sammen med udviklingen af en deltagelsesdemokratisk kultur, nedbrydning af autoritetsstrukturer og større oplysning gennem et højere uddannelsesniveau. Og hertil kommer lettere tilgængelige oplysninger gennem medier som aviser og tv samt informationsudveksling ikke mindst gennem sociale medier. I de senere år er lokale, regionale og nationale netværk af utilfredse blevet dele af globaliserede netværk. Bl.a. ved hjælp af globaliserede netværk bl.a. ved hjælp

af de nye sociale medier.

De nye sociale bevægelers værdier er ofte *antimodernistiske* og/eller *postmaterialistiske*, dvs. at de bryder med det kapitalistiske samfunds økonomiske-materielle prioriteringer mht. vækst, arbejdesetik samt fokus på karriere, forbrug og statussymboler. I stedet handler det om postmaterielle værdier som *selvrealisering*, kreativ udfoldelse, naturen og frigørelse af krop og seksualitet." ... "Med hensyn til aktions- og organisationsformer er sidde nyere bevægelser ukonventionelle og direkte, og de udfolder sig uden om de etablerede politiske institutioner og kanaler. Man søger eventuelt at skabe en modkultur til "systemet", eller man vender ryggen til dette.

Aktionsformerne er ofte alternative og kreative samt direkte og konfrontatoriske. Organisationsstrukturen er flad, og bevægelsens styrke afhænger af medlemmernes aktivitet, engagement og kreativitet. Medlemmer og sympatisører til de forskellige typer protestbevægelser rekrutteres afhængigt af bevægelsens mål fra grupper, der er marginaliserede af moderniseringsprocessen, afhængige af offentlige ydelser, unge i kreative jobs, studerende og gymnasieelever.

Målet for utilfredshed og protester er ofte velfærdsstaten og dennes ydelser og institutioner. Centralt er her frustrationer hos gripper i befolkningen over, at velfærdsstaten ikke har kunnet opfylde forventninger om forsat behovstilfredsstillelse. En anden kilde til utilfredshed er statens voksende og allestedsværende magt og indblanding i alle privatlivets områder (jf. Habermas' begreb systemets kolonisering af livsverden). En indblanding, der sker for at sikre kapitalismen så gode rammebetingelser som muligt eller for at udbedre skader, som samme produktionsform skaber gennem vægt op stadig vækst og effektivitet (fx miljøbevægelser).

Overnævnte teorier om nye sociale bevægelser har fået stor indflydelse på såvel offentlige diskurser som på videnskabelige analyser af protestbevægelser. Kollektive reaktioner på fx statslige reguleringer, nedskæringer, indgreb og forbud, eller opførelse af store kontorhuse eller butikcentre i lokalområdet, kan ud fra sidde teorier ikke kun reduceres til at være udtryk for snæversyn og egoisme eller forsøg på standse fremskridtet. De udspringer af en følelse af at blive truet på den måde, almindelige mennesker ønsker at leve deres liv."

Refleksion ark

1) Hvad kender du til af klimaaktivisme i Danmark?

2) Hvilke mærkesager har klimabevægelsen globalt?